

[Kofod-Svendsen]

skeres ophold i udlandet. Ikke mindst bør forbindelserne til de nordiske lande udbygges. Danmark er for lille et land til, at man kan opbygge bæredygtige forskningsmiljøer i alle fag. Norden er en mere passende enhed. Midler til øget kontakt, rejser og etablering af forskningscentre og -faciliteter bør derfor afsættes. Genetablering af gæsteprofessorater ved universiteterne vil også være af stor værdi. Disse professorater er næsten helt forsvundet på grund af besparelser.

Regeringens tanker om, at forskningen skal have lov at udvikle sig frit i indbyrdes konkurrence på kvaliteten om bevillingerne, punkt 8 i redegørelsen, er principielt rigtige. Der lægges op til, at forskningsrådene i samarbejde med ministerierne er de instanser, som skal bedømme kvaliteten og fordele de øgede midler. Her er en fare for, at det bliver administratorer og nogle få politisk aktive forskere, som kommer til at styre forskningen. Det er derfor vigtigt at inddrage universiteterne i fordelingen og styringen af forskningen.

I den forbindelse kan det vække bekymring, at universiteterne kun kan forvente en meget beskedent stigning i de ordinære bevillinger. Mange års besparelser på de gamle universiteter – jeg tænker på København og Århus – betyder, at de reelle muligheder for selvstyre er meget små. I betragtning af den betydning, universitetsforskningen har for uddannelserne, opbygningen af viden, kultur og åndsliv samt fremkomsten af nye ideer, bør man lægge stor vægt på bevarelsen af et reelt selvstyre enten ved direkte tilførsel af øgede forskningsbevillinger eller ved en høj grad af indflydelse på forskningsrådenes beslutninger.

På ét område – skal vi kalde det det menneskelige – må forskningen ikke få lov at udvikle sig helt frit. Her mener jeg, at folketinget bør tage initiativ til opstilling af et sæt etiske regler. Jeg ved, at nogle forskere, både naturvidenskabsfolk og teologer, i Uppsala arbejder med opstilling af et sæt generelle etiske regler for forskning på initiativ af og med støtte af FN.

Jeg mener, det er vigtigt at fastholde forskning grundet på respekten for menneskeliv som noget ukrænkeligt, jeg vil sige Gudskab, og folketinget må drage omsorg for, at disse regler bliver fulgt. Jeg ville have været taknemlig, hvis ministeren i højere grad i sin

redegørelse var gået ind på disse problemer. Skal vi blindt acceptere forskning, hvis der er et forretningsmæssigt lovende aspekt i det? Lad mig konkretisere det: skal vi acceptere en hvilken som helst forskning, hvori menneskefostre indgår som element? Tænk på det pres, der kan komme på læger, for at tilråde gravide kvinder abort!

Jeg mener, vi har brug for en etisk diskussion om de nye problemer, som rejses, af genmanipulation, kloning, befrugtning på tværs af artsgrænser, reagensglasteknik og fostervandsundersøgelser. Den nye medicinske teknologi og genteknikken har udviklet sig overordentlig hastigt i de senere år, og der er grund til at vente, at det vil gå endnu hurtigere i fremtiden.

Nogle af de største problemer rejser sig inden for de teknikker, som indebærer risiko for ændring af det enkelte individs arveanlæg eller åbner mulighed for frasortering efter genetisk indikation, altså de områder, der vedrører menneskets genfrembringelse, forplantning, fostertilstand og fødsel. På disse områder har de implicerede videnskabsmænd og behandlere gang på gang i den offentlige debat efterlyst nærmere regler eller direkte lovgivning. Så på dette punkt vil jeg være interesseret i at høre de tanker, ministeren har gjort sig.

Så vil jeg komme lidt ind på forskerens egen retsstilling. Hvordan er forskerens egen retsstilling, hvis vedkommende kommer i samvittighedskvaler på grund af sit arbejde enten på grund af metoderne eller perspektiverne? Hvad er så forskernes muligheder? Er der nogen, som er kvalificeret til at gennemdrøfte problemet med dem? Kan de få støtte, mens de afklarer deres problem? Vil virksomhederne acceptere, at der bruges tid og ressourcer på at bearbejde etiske spørgsmål? Og kan projekter stoppes? Hvordan er mulighederne for reelt at stoppe en udvikling, som i en offentlig debat er stempet som uetisk? Vil nogen turde tage ansvaret for, at et projekt, hvorpå der f.eks. er ofret mange millioner kroner, ikke får mulighed for at føre frem til en indtjening?

Jeg vil også her nævne miljøproblemerne. Vil man pålægge de personer eller virksomheder, der forsker i ny teknologi, sideløbende at kortlægge de miljømæssige og menneskelige konsekvenser, som knytter sig til den nye teknologi? Og det sidste, jeg vil nævne, vil